

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การเกษตรผสมผสานเป็นการผลิตพืชและ/หรือสัตว์ตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปในพื้นที่เดียวกันโดยอาศัยหลักการการอยู่ร่วมกัน และสนับสนุนเกื้อกูลผลประโยชน์ต่อกันและกัน ในทางใดทางหนึ่งอย่างสมดุล โดยเฉพาะการเกื้อกูลในด้านการผลิตและผลพลอยได้ รวมทั้งเกื้อกูลในด้านการใช้ทรัพยากรในการผลิต เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตพืชหรือสัตว์ ที่ตั้งใจผลิตอย่างต่อเนื่อง (ประสิทธิ์ ประครองศรี, 2537) นอกจากนี้ยังรวมถึงระบบการจัดการรายได้และรายจ่าย (วีระภาคอุทัย, 2539) ข้อดีของการทำการเกษตรผสมผสานที่สำคัญ เป็นระบบที่สามารถช่วยให้เกษตรกรลดความเสี่ยง จากสาเหตุความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ ราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน และการระบาดของศัตรูพืช นอกจากนี้ยังเป็นระบบการผลิตที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในฟาร์ม เพื่อให้มีอาหารเพียงพอแก่การบริโภคและมีรายได้อย่างต่อเนื่องลดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปสู่สาขาอื่น สามารถปรับปรุงสภาพแวดล้อมไม่ให้เสื่อมโทรม (กรมวิชาการเกษตร, 2536) และมีเงื่อนไข ที่จำเป็นหลายประการโดยเฉพาะเกษตรกรผู้ปฏิบัติจะต้องมีบุคลิกภาพเฉพาะตัวคือมีความอดทน ขยันขันแข็ง กระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่มีแนวความคิดเชิงธุรกิจ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2537) เกษตรกรที่ทำการเกษตรผสมผสานชอบอยู่สันโดษ มีประสบการณ์เคยไปทำงานต่างจังหวัด เคยบวชเรียนมาก่อน (อนันต์ พลธานี, 2525) เกษตรกรจะต้องมีเวลาเพียงพอ มีที่ดินแรงงานที่เหมาะสม มีการผลิตอย่างต่อเนื่อง มีตลาดรองรับผลผลิตที่เกษตรกรผลิตขึ้น (กรมวิชาการเกษตร, 2536) เกษตรกรจะต้องมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด และสม่ำเสมอด้วย (ประสิทธิ์ ประครองศรี, 2538)

จากความแปรปรวนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งทำให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรและทำให้ราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ จึงทำให้เกษตรกรอยู่ในสภาวะความยากไร้ มีหนี้สินขาดเสถียรภาพในการประกอบอาชีพการเกษตร มีมาตรฐานการครองชีพต่ำกว่าผู้ประกอบการอื่น (ศูนย์อำนวยการประสานงานโครงการพัฒนาการเกษตรผสมผสานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2535)

ดังนั้นรัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องระดมทรัพยากรทั้งบุคลากรและเทคโนโลยีจากหลาย ๆ หน่วยงานมาร่วมกันวางแผนและพัฒนาในการผลิตของเกษตรกรอย่างมีคุณภาพ และมีปริมาณเพียงพอ ต่อความต้องการของผู้บริโภคและตลาดเชื่อมโยงประสานงานร่วมมือร่วมใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวเกษตรกรเอง (ศูนย์ประสานงานโครงการพัฒนาการเกษตรผสมผสานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2538)

โครงการพัฒนาการเกษตรผสมผสานเป็นโครงการนำร่อง ที่ได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เกษตรกรได้ร่วมวางแผนดำเนินการพัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงการบริหารงานด้านเกษตรและสหกรณ์ วัตถุประสงค์ของโครงการสรุปได้ดังนี้ 1) พัฒนาเกษตรกรให้รู้จักคิด รู้จักทำและสามารถพึ่งพาตนเองได้ 2) ให้เกษตรกรใช้ทรัพยากรในการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) เพิ่มผลผลิตรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น 4) เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานโครงการให้มีเอกภาพเป็นระบบ และเป็นรูปแบบที่ชัดเจน (โครงการพัฒนาการเกษตรผสมผสานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2537) เกษตรกรเป้าหมายทั้งหมด 300 ครัวเรือน พื้นที่เป้าหมายจำนวน 2,000 ไร่ โครงการมีพื้นที่ดำเนินการในอำเภอเกษตรวิสัยจำนวน 5 หมู่บ้าน 1 ตำบล พื้นที่ 1,000 ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 130 ครัวเรือนและดำเนินการในอำเภอสว่างภูมิจำนวน 1 หมู่บ้าน 1 ตำบล พื้นที่ 1,000 ไร่ เกษตรกรร่วมโครงการ 50 ครัวเรือน(สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดร้อยเอ็ด, 2534) กิจกรรมมีการทำการเกษตรผสมผสาน โดยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนปัจจัยการผลิต เทคนิควิชาการจากหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีอยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ ตามศักยภาพพื้นที่ของเกษตรกรที่สามารถดำเนินการได้ กิจกรรมที่ดำเนินการของโครงการเกษตรกรมีการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และการเพาะเลี้ยงปลา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการภาคสนาม มีหน้าที่วางแผนการดำเนินการร่วมกันทุกหน่วยงานกับเกษตรกร และมีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้แทนกระทรวงประจำจังหวัดทราบทุกเดือน (ศูนย์อำนวยการโครงการพัฒนาการเกษตรผสมผสาน, 2535)

จากผลการดำเนินการเกษตรกรยังต้องการความช่วยเหลือ และจะต้องได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเพื่อเป็นตัวเร่งและทำให้เกษตรกรผลิต พืช สัตว์ ประมง ให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพสามารถนำไปสู่ความยั่งยืนของการผลิตเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยวิธีการพัฒนาการผสมผสานที่ดีประสานงานผ่านองค์กรมีการประสานแผนการปฏิบัติงาน ประสานกิจกรรมพัฒนาการเกษตรมีการปรับปรุงระบบการผลิตทั้งพืช สัตว์ ประมง เข้าด้วยกันตามศักยภาพของพื้นที่ พร้อมกับการเพิ่มผลผลิตให้ประสานเชื่อมโยงการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งนี้เพื่อเพิ่มผลผลิตรายได้ และคุณภาพชีวิตของ

เกษตรกรให้ดีขึ้น (ศูนย์ประสานงานโครงการพัฒนาการเกษตรผสมผสานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2537) การส่งเสริมการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ด ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้เท่าที่ควร ซึ่งจะสามารถเห็นได้จากรายงานผลการดำเนินงาน พบว่ามีเกษตรกรปฏิบัติตามเพียง 180 ครัวเรือน หรือร้อยละ 60 ของเกษตรกรเป้าหมายได้ดำเนินการในพื้นที่เพียง 900 ไร่หรือร้อยละ 45 ของพื้นที่เป้าหมายเท่านั้นจากพื้นที่โครงการจำนวน 2,000 ไร่ (ศูนย์ประสานงานโครงการพัฒนาการเกษตรผสมผสานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2538) สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรไม่เข้าร่วมโครงการมีสาเหตุมาจากหลายประการที่สำคัญ ได้แก่เกษตรกรมีพื้นที่ไม่เหมาะสม บางส่วนมีพื้นที่อยู่ไกลจากแหล่งน้ำเกษตรกรจะต้องได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และยังพบว่ามีปัญหาในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งเกษตรกรเองจะต้องอาศัยปัจจัยอีกหลาย ๆ ด้านที่เป็นของตนเอง ช่วยสนับสนุนเพื่อให้เกษตรกรประสบความสำเร็จ เช่น เงินทุน ความรู้ ความสามารถในการดำเนินการ เป็นต้น เนื่องจากการเกษตรผสมผสานมีความต้องการในลักษณะและคุณสมบัติเฉพาะของเกษตรกรเป้าหมาย มีความเหมาะสมทางกายภาพและภูมิประเทศ นอกจากนั้นเกษตรกรยังต้องการได้รับการสนับสนุน วิทยาการเทคโนโลยีและด้านอื่น ๆ อีกมากจะทำให้เกษตรกรมีโอกาสประสบความสำเร็จ ในปัจจุบันการทำการเกษตรผสมผสานอย่างยั่งยืนจึงมีเป็นจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามยังมีเกษตรกรเป้าหมายของโครงการบางส่วน ที่ยังปฏิบัติตาม และยึดการผลิตแบบการเกษตรผสมผสานอยู่

การศึกษาเรื่องนี้จึงมีจุดมุ่งหมาย เพื่อค้นหาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับขนาดเนื้อที่ทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรบางราย ที่ดำเนินการอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิธีสัมภาษณ์เกษตรกรที่ทำการเกษตรผสมผสานในเขตปฏิรูปที่ดินทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริมและสนับสนุนให้แก่เกษตรกรรายอื่นปฏิบัติตาม เป็นการขยายผลในวงกว้างไปสู่เกษตรกรข้างเคียงของพื้นที่โครงการ ในอันที่จะสร้างความยั่งยืนให้แก่ระบบการเกษตรของเกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดินทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ด และพื้นที่อื่นที่มีเงื่อนไขเหมือนกับพื้นที่เป้าหมาย ในที่สุดเป็นการทำให้นโยบายและแผนการพัฒนาเกษตรผสมผสาน ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา

- 1.2.1 ระบบการเกษตรผสมผสานและกระบวนการผลิตที่มีอยู่ในพื้นที่โครงการ
- 1.2.2 สถานภาพพื้นฐานบางประการของเกษตรกร ที่ทำการเกษตรผสมผสาน
- 1.2.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขนาดเนื้อที่ทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกร
- 1.2.4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการทำการเกษตรผสมผสาน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ กำหนดขอบเขตของการศึกษาตามเนื้อหา ในการศึกษาผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขนาดเนื้อที่ทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกร โดยใช้กรอบแนวคิดและรายละเอียดการวิเคราะห์พื้นที่ การศึกษาระบบฟาร์มเป็นที่มาของตัวแปรในปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1.3.1 ระบบการทำการเกษตรผสมผสานและกระบวนการผลิต ประกอบด้วยตัวแปรระบบการทำการเกษตรผสมผสานจุดมุ่งหมายของการทำการเกษตรผสมผสาน ระบบการทำการเกษตรผสมผสาน กระบวนการผลิตพืช กระบวนการผลิตสัตว์ การใช้วัสดุอุปกรณ์การเกษตร ได้แก่ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์ปลา การใช้ปุ๋ย การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การดูแลและบำรุงรักษาพืช การดูแลและบำรุงรักษาสัตว์ การจำหน่ายและแหล่งจำหน่ายผลผลิต

1.3.2 สถานภาพพื้นฐานบางประการของเกษตรกรประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา

1.3.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านกายภาพ ประกอบด้วยตัวแปร ลักษณะการถือครองพื้นที่ประเภทของดิน การใช้น้ำทำการเกษตร การคมนาคม การระบายน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร ระบบการใช้น้ำ แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร การมีไฟฟ้าใช้ของเกษตรกรภายในฟาร์ม ระยะทางที่พำนักอาศัยกับพื้นที่ทำการเกษตรผสมผสาน

1.3.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านชีวภาพ ประกอบด้วย ตัวแปร การปลูกพืชฤดูฝนข้าวเหนียว ข้าวเจ้า พืชผัก ไม้ผล การเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ปลา การปลูกพืชฤดูแล้ง การระบาดของแมลงศัตรูพืช การระบาดของศัตรูและโรคปลา

1.3.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านสังคม ประกอบด้วยตัวแปร สมาชิกภายในครัวเรือน โครงสร้างทางครอบครัว การเป็นผู้นำในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรการเป็นสมาชิก สถาบันการเงิน การอาศัยอยู่ในชุมชน

1.3.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยตัวแปร ขนาดของเนื้อที่ถือครอง ทำการเกษตร พื้นที่ทำการเกษตรผสมผสาน อาชีพหลักที่ใช้เวลามากที่สุด อาชีพรอง รายได้จาก ภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปี รายได้นอกภาคเกษตรที่คิดเป็นเงินสดต่อปี รายได้ต่อปีของเกษตรกรที่คิดเป็นเงินสด แรงงานที่ใช้ประจำ แรงงานที่ช่วยบางครั้งแรงงานรวม การใช้เครื่องทุ่นแรงใน การทำการเกษตร การประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน การไปรับจ้างทำงานที่ไม่ใช่งานด้าน ทางการเกษตร แหล่งเงินทุนเพื่อการกู้ยืม ปริมาณการใช้สินเชื่อเพื่อการทำการเกษตร การมีหนี้สินของเกษตรกร การมีเงินฝากธนาคาร วัตถุประสงค์ในการใช้สินเชื่อ

1.3.7 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมและสื่อสาร ประกอบด้วยตัวแปร แหล่งที่มา ของความรู้ด้านการเกษตร การที่ได้รับการฝึกอบรม การที่ได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร ในปีที่ผ่านมาได้อ่านหนังสือวารสารเอกสารที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตร ในรอบปีที่ ผ่านมาได้รับฟังรายการวิทยุเกี่ยวกับการเกษตร ในรอบปีที่ผ่านมามีได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การติดต่อกับหน่วยงานเกี่ยวกับด้านการเกษตร การได้ไปทัศนศึกษาดูงาน ด้านการเกษตร

1.3.8 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรตามแบบ สัมภาษณ์ปัญหาอุปสรรคในเรื่อง ดิน แหล่งน้ำ แรงงาน เงินทุน ปัจจัยการผลิต(พันธุ์พืชปุ๋ย ยา เคมี) การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช การใช้เครื่องทุ่นแรง ความรู้และแหล่งวิชาการเกษตร การขนส่ง การตลาด ราคาผลผลิตการเกษตร ข้อเสนอแนะให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นอย่าง เต็มที่ ในเรื่องการทำเกษตรผสมผสาน

ตัวแปรที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ปัจจัยด้านกายภาพ	
1.ประเภทของดินที่ใช้ทำการเกษตร 2.การใช้น้ำทำการเกษตร 3.การคมนาคมจากบ้านถึงที่ทำการเกษตร 4.การระบายน้ำ 5.แหล่งน้ำที่ใช้ 6.การมีไฟฟ้าใช้ 7.ระยะทางที่พักอาศัยกับพื้นที่ทำการเกษตรผสมผสาน	
ปัจจัยด้านสังคม	
1.การเป็นผู้นำในท้องถิ่น 2.การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร 3.การเป็นสมาชิกสถาบันการเงิน 4.การอาศัยอยู่ในชุมชน	
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	
1.ลักษณะการถือครองเนื้อที่ 2.การใช้เครื่องทุ่นแรง 3.การประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน 4.การไปรับจ้างนอกภาคเกษตร	
5.แหล่งเงินทุน 6.ปริมาณการใช้สินเชื่อ 7.การมีหนี้สิน 8.การมีเงินออม	
ปัจจัยด้านการส่งเสริมและสื่อสาร	
1.แหล่งที่มาของความรู้ 2.การอบรมด้านการเกษตร 3.จำนวนครั้งที่รับเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ 4.การเป็นผู้นำด้านการเกษตร 5.การติดต่อกับหน่วยงาน 6.การไปทัศนศึกษา	

ขนาดเนื้อที่การทำ
การเกษตรผสมผสาน

1.4 สมมติฐาน

ขนาดเนื้อที่ทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับทุกปัจจัยย่อยทางด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมและสื่อสาร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ หมายถึง สิ่งที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการทำการเกษตรผสมผสานและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในไร่นาของเกษตรกรเอง รวมทั้งสิ่งเอื้ออำนวยในการผลิตและเทคนิควิธีการ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีความพร้อมในการทำกิจกรรมในไร่นาของเกษตรกร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

เขตปฏิรูปที่ดิน หมายถึง พื้นที่ที่มีการจัดการที่ดินและเปลี่ยนแปลงสิทธิให้ถูกต้อง เพื่อให้เกษตรกรเข้าไปใช้ประโยชน์และมีเอกสารสิทธิ์ถือครองถูกต้อง ตามที่ประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.2518 ที่อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามประกาศของสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต คือ ดิน อากาศ น้ำ อุณหภูมิ ที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการทำการเกษตรผสมผสาน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางด้านชีวภาพ หมายถึง ชนิดของพืชหรือสัตว์ที่เกษตรกรผลิต รวมถึงวิธีการบำรุงดูแลรักษาของเกษตรกร โรคแมลงศัตรูพืช รวมถึงการเลี้ยงปลา

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การได้รับบริการการช่วยเหลือในการกู้ยืมเงินจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนไปลงทุน ดำเนินการหรือประกอบกิจกรรมด้านการเกษตรรวมถึงระบบการเงินและการจัดการในเรื่องแรงงาน การตลาดการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางด้านสังคม หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรในชุมชน ที่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนในด้านการรวมตัวเป็นกลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนสภาพของความคุ้นเคยความร่วมมือ ประสานงานกับเกษตรกรรายอื่นที่อยู่ใกล้เคียง รวมทั้งการแสดงออกและบุคลิกภาพของเกษตรกร

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมและสื่อสาร หมายถึง การที่เกษตรกรได้รับการบริการแนะนำช่วยเหลือ ได้รับคำปรึกษาด้านข้อมูลการเกษตร การได้รับข่าวสารและการ

ได้รับการฝึกอบรมทัศนศึกษาดูงาน เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติกิจกรรมเดิมที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น

รายได้นอกภาคเกษตรกรรมของเกษตรกร หมายถึง การได้รับค่าตอบแทน ซึ่งเป็นเงินสดและไม่เกี่ยวข้องจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

รายได้ทั้งหมดของเกษตรกร หมายถึง การได้มาซึ่งเป็นเงินสดจากการขายผลผลิตทางการเกษตร และการได้รับค่าตอบแทนจากการรับจ้าง ซึ่งนอกเหนือจากการจำหน่ายผลผลิตการเกษตรด้วย

อุตสาหกรรมในครัวเรือนของเกษตรกร หมายถึง การทำกิจกรรมซึ่งนอกเหนือจากการทำการเกษตรในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การทอผ้าไหม ทอผ้า หรือการจักสานและทอเสื่อ

กิจกรรมนอกภาคเกษตรกรรมของเกษตรกร หมายถึง การไปรับจ้างทำกิจกรรมซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเกษตร เช่น การเป็นช่างไม้ การไปขับรถแทรกชี เป็นต้น ของเกษตรกรที่ทำการเกษตรผสมผสาน

การมีหนี้สินของเกษตรกร หมายถึง การที่เกษตรกรได้ไปกู้ยืมเงินจากหน่วยงานของรัฐ หรือธนาคารพาณิชย์หรือญาติพี่น้อง ซึ่งยังจะต้องชำระเงินคืน แต่ยังไม่หมด

การมีเงินฝากธนาคารของเกษตรกร หมายถึง การที่เกษตรกรมีเงินเหลือจากการชำระหนี้ หรือขายผลผลิตทางการเกษตรและได้นำเงินสดไปฝากไว้ที่ธนาคาร

1.6 กรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผสมผสานจากแนวความคิดในงานวิจัย ระบบการทำฟาร์มการวิเคราะห์พื้นที่และระบบงานส่งเสริมการเกษตรเพื่อสร้างกรอบในการวิจัยและวิเคราะห์ โดยได้แยกปัจจัยที่สนับสนุนเกษตรกรให้ทำการเกษตรผสมผสานออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ 1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านกายภาพ 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านชีวภาพ 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ 4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านสังคม 5) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมและการสื่อสาร เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกษตรกรทำการเกษตรผสมผสานรวมทั้งปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

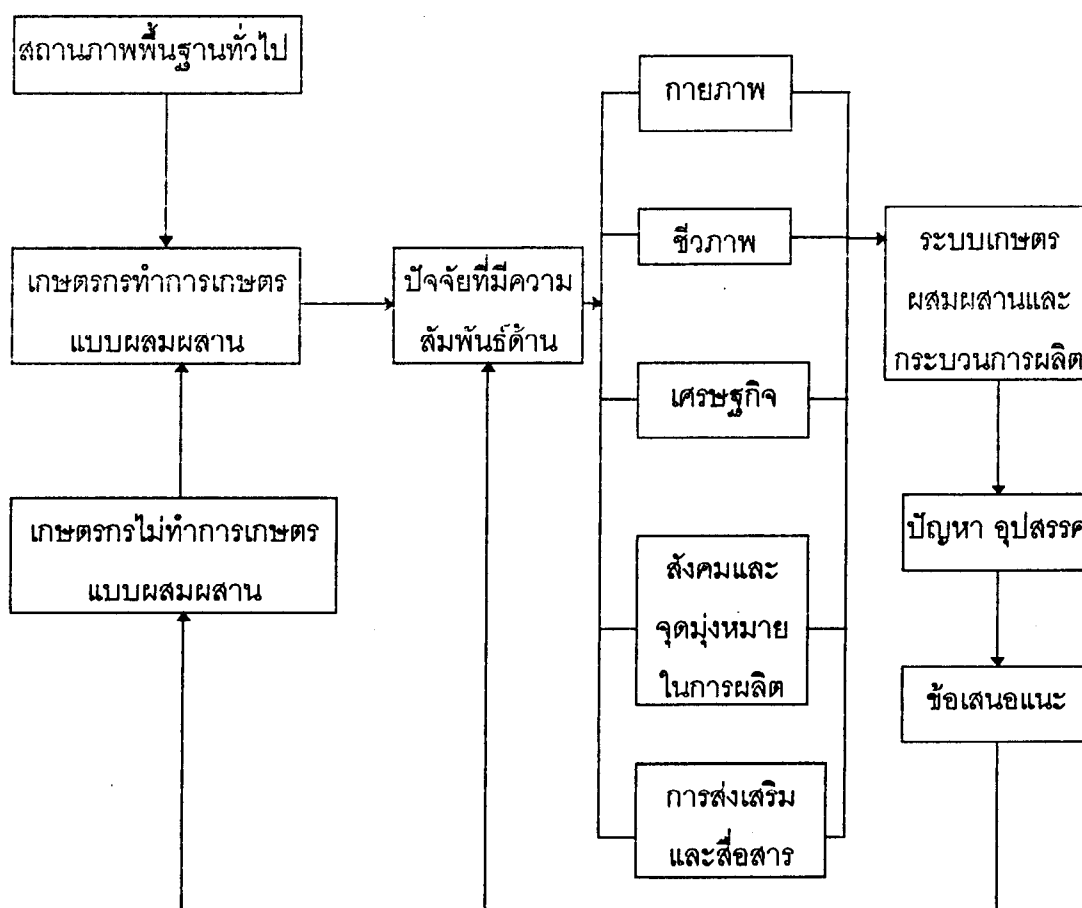
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1.7.1 เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการวางแผน และดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรทำการเกษตรผสมผสาน ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการ

1.7.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาวิจัยต่อไป เกี่ยวกับการทำการเกษตรผสมผสาน โดยเฉพาะในเขตปฏิรูปที่ดินทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1